

**აფხაზეთის მოსახლეობის ეროვნული და ენობრივი
ბანანდილება 1922-1926 წლების აღწერების მიხედვით**

1921 წელს ბოლშევიკურმა რუსეთმა ძალადობრივი გზით საქართველოს, მათ შორის აფხაზეთის, ოკუპირება და ანექსია მოახდინა. 1922 წელს მიღებული კონსტიტუციით, საქართველო საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკად გამოცხადდა და გაერთიანდა ამიერკავკასიის საბჭოთა რესპუბლიკების ფედერაციაში, საქართველოს სსრ-ში შემავალი აფხაზეთის სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკა საქართველოს სსრ-ს განსაკუთრებული საკავშირო ხელშეკრულების საფუძველზე დაუკავშირდა (კონსტიტუცია, 1922, გვ. 3).

საბჭოთა ხელისუფალთა მიერ დაგეგმილი “სოციალისტური თვითგამორკვევისთვის” ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყო ენების სტატუსის განსაზღვრა და შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზის შექმნა. 1922 წლის კონსტიტუციაში საქართველოს სახელმწიფო ენად გამოცხადდა **ქართული ენა** (კონსტიტუცია, 1922, გვ. 5). 1924 წელს მიღებული დეკრეტით, სახელმწიფო ენის გარდა, პრიორიტეტი მიენიჭა ეროვნულ უმცირესობათა ენებს: **რუსულს, სომხურსა და თურქულს** (ასე ეწოდებოდა 1936 წლამდე აზერბაიჯანულ ენას) (ჯ. გამახარია, ბ. გოგია, 1997, გვ. 19-22). 1925 წელს აფხაზეთის საბჭოების ყრილობის მიერ უკანონოდ მიღებულ კონსტიტუციაში აფხაზეთის სახელმწიფო ენად ჩაიწერა **მხოლოდ რუსული** (ჯ. გამახარია, 2007, გვ. 315-316). 1926 წლის საქართველოს სსრ კონსტიტუციაში კი ქართული ენისა და ეროვნულ უმცირესობათა ენების სტატუსი უცვლელი დარჩა, ხოლო აფხაზეთში სახელმწიფო ენებად აღიარეს: **აფხაზური, ქართული და რუსული** (აფხაზეთის კონსტიტუცია, 1926, გვ. 6).

როგორც ვხედავთ, 1921 წლიდან 1926 წლამდე მიღებულ კონსტიტუციებსა და საკანონმდებლო აქტებში საქართველოს სახელმწიფო და ეროვნული უმცირესობების ენებად დასახელდა: **ქართული, აფხაზური, რუსული, სომხური და თურქული** (აზერბაიჯანული) ენები. საქართველოში მცხოვრებ ეროვნულ უმცირესობებს ეროვნული და კულტურული განვითარებისთვის თავისუფლად შეეძლოთ გამოეყენებინათ თავიანთი მშობლიური ენები, თუმცა მათ არავინ ავალდებულებდა ქართულის, როგორც სახელმწიფო ენის, შესწავლას. აფხაზეთის ტერიტორიაზე რეალურად რუსული ენა სახელმწიფო ენის ფუნქციას ასრულებდა. ასეთ პირობებში ძნელი წარმოსადგენია, აფხაზებს რუსული ენით როგორ უნდა განემტკიცებინათ თავიანთი ეთნიკური და ენობრივი უფლებები და როგორ უნდა წარმართულიყო მათი შემდგომი კულტურული განვითარება, მით უმეტეს, როცა 1922 წლისათვის აფხაზურ ენაზე დამწერლობა სულ რაღაც 60 წლის შექმნილი იყო და არ არსებობდა არანაირი ტერმინოლოგია ამ ენის მიერ სახელმწიფო ენის ფუნქციების შესასრულებლად. ის კი ცხადია, რომ მხარის სახელმწიფო ენად რუსულის გამოცხადება დამღუპველი იყო არა მარტო აფხაზური, არამედ მხარეში გავრცელებული უკლებლივ ყველა ენისა

და ერისათვის. შემდგომ განვლილმა დრომ აჩვენა, რომ ეს მართლაც ასე აღმოჩნდა.

საბჭოთა ხელისუფლების წარმომადგენლები ცდილობდნენ ზემოთ დასახელებული ენობრივი საკანონმდებლო გადაწყვეტილებები სტატისტიკური მონაცემების მეშვეობითაც გაემყარებინათ. საამისოდ ისინი ატარებდნენ მოსახლეობის საყოველთაო აღწერებს. ამ პროცესში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხი იყო მოსახლეობის ეროვნული და ენობრივი კუთვნილების აღნუსხვა. ხშირ შემთხვევაში, სასურველი სურათის მისაღებად სტატისტიკოსები ფაქტებს ურცხვად აყალბებდნენ, ხოლო მიღებული მონაცემების გათვალისწინებით შემდგომ პოლიტიკურ ღონისძიებებს გეგმავდნენ.

1922 წლის მოსახლეობის საქალაქო აღწერისა და 1923 წლის მოსახლეობის სასოფლო-სამეურნეო აღწერის მასალებში მოცემულია აფხაზეთში მცხოვრები მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობა და მათი ენობრივი განაწილება სასაუბრო ენის მიხედვით. აღნიშნულ სტატისტიკურ მონაცემებში დასახელებულია აფხაზეთში მცხოვრები შემდეგი ეროვნებები: **ქართველი, აფხაზი, რუსი, სომეხი, ბერძენი, ოსი, ებრაელი და თურქი**; სხვა ეთნიკური ჯგუფები კი გაერთიანებულია “დანარჩენი ეროვნების” კატეგორიაში.

1923 წლის სასოფლო-სამეურნეო აღწერის მიხედვით, **აფხაზეთის სოფლებში** სულ აღრიცხულია 145 619 ადამიანი, რომელთა თითქმის ნახევარს შეადგენენ **ქართველები (44,8%)**, მოსახლეობის მეოთხედს კი — **აფხაზები (24,5%)**. დაახლოებით თანაბარი მაჩვენებლებით არიან წარმოდგენილი **სომეხები (13,9%)** და **ბერძენები (12,9%)**, ხოლო **რუსებისა (2,4%)** და **დანარჩენი ეროვნებების (1,5%)** წილი ძალიან მცირეა (სტატისტიკური კრებული, 1927, გვ. 18-21).

1922 წლის მოსახლეობის საქალაქო აღწერით, **ქალაქ სოხუმის** მოსახლეობის საერთო რაოდენობა 17 426 შეადგენს, მათგან **ბერძენები — 28,6%, რუსები — 25,6%, ქართველები — 21,4%, სომეხები — 10,8% და აფხაზები — 2,4%** (სტატისტიკური კრებული, 1927, გვ. 22-25).

როგორც ვხედავთ, 1922-23 წლების მოსახლეობის აღწერების მიხედვით, აფხაზეთში მცხოვრები ძირითადი ეთნიკური ჯგუფებია: **ქართველები, აფხაზები, ბერძენები და სომეხები**. განსხვავებულია მათი რაოდენობრივი განაწილება სოფლებისა და ქ. სოხუმის მიხედვით. აფხაზეთის სოფლებში მოსახლეობის უმრავლესობას შეადგენენ ქართველები და აფხაზები, ქ. სოხუმში კი მათი რიცხვი შედარებით მცირეა. ბერძენები და სომეხები ორივეგან თანაბარი რაოდენობით არიან წარმოდგენილი, ამასთანავე, ბერძენები ქ. სოხუმში მოსახლეობის უმრავლესობას, დაახლოებით 30 %-ს შეადგენენ. ჩვენი ვარაუდით, ქალაქში მოსახლე ბერძენთა და სომეხთა უმრავლესობა კომერციითა და მომსახურების სფეროში დასაქმებული პირები და მათი ოჯახის წევრები უნდა ყოფილიყვნენ, ხოლო ქალაქელი რუსები — უპირატესად მოხელეები, პედაგოგები, სამხედრო პირები და მათი ოჯახის წევრები.

1923 წლის სტატისტიკური მონაცემებით, აფხაზეთის სოფლებში მცხოვრები სხვადასხვა ეროვნების ჯგუფებიდან, **ქართულს სალაპარაკო ენად მიიჩნევს** 334 აფხაზი, 40 სომეხი, 17 ბერძენი და 16 რუსი, ასევე, სხვადასხვა ეთნოსის 80 წარმომადგენელი, ხოლო **აფხაზურ ენას** მხოლოდ აფხაზები ფლობენ და

ისინი 35 747-ს შეადგენენ. აღსანიშნავია, რომ სოფლებში მცხოვრებმა არც ერთმა აფხაზმა რუსული სალაპარაკო ენად არ დაასახელა, ხოლო ყველაზე მეტი აფხაზი აღმოჩნდა ქართული ენის მცოდნე. **რუსულ ენაზე** ლაპარაკი შეუძლია 54 ქართველს, 10 ბერძენს, 3 სომეხს და დანარჩენი ეროვნების 70 კაცს. საერთო ჯამში, 487-მა არაქართველმა დაასახელა ქართული სალაპარაკო ენად, ხოლო 137 არარუსმა — რუსული (სტატისტიკური კრებული, 1927, გვ. 26-30). ამრიგად, 1923 წლისთვის აფხაზეთის სოფლებში უმეტესად გავრცელებული ენები ყოფილა **ქართული (44,8%)** და **აფხაზური (24,5%)**, რომლებზეც ძირითადად, ქართველები და აფხაზები ლაპარაკობდნენ, ნაკლებად იყო გავრცელებული **სომხური (13,8%)** და **ბერძნული (12,8%)**, რომლებსაც მხოლოდ სომხები და ბერძნები იყენებდნენ. **რუსული ენა**, ძირითადად, რუსებმა იცოდნენ და მათი წილი მხოლოდ 2,5%-ს შეადგენდა.

როგორც უკვე ითქვა, სოფლებში უმრავლესობა ქართველები იყვნენ, შესაბამისად, ქართული იყო მხარეში უმეტესად გავრცელებული ენა. ქართველთა და აფხაზთა ისტორიული, კულტურული და ტრადიციული თანაცხოვრების შედეგად, აფხაზების დიდი ნაწილი დაუფლებული იყო მოძმე ერის ენას. რაკი ქართველები (45%) და აფხაზები (25%) ჯამში შეადგენდა მოსახლეობის 70%-ს ისინი საურთიერთოდ, ალბათ, იყენებდნენ ქართულ და აფხაზურ ენებს, ხოლო დანარჩენი ეროვნებებისანი (30%) ფლობდნენ ან მხოლოდ თავიანთ მშობლიურ ენას, ან რუსულს. მაშასადამე, ბილინგვი აფხაზების უმეტესობამ მეორე ენის სახით იცოდა ქართული, ხოლო სხვა ეროვნებების მცირე ნაწილმა — რუსული. **ამ მაგალითიდანაც ჩანს, რომ ბუნებრივ გარემოში, სანამ საბჭოთა ხელისუფლება უფრო აქტიურად ჩაერეოდა აფხაზეთის ეთნიკურ და ენობრივ ვითარებაში, მხარის მოსახლეობის უმრავლესობას შეადგენდნენ ქართველები და აფხაზები ქართული და აფხაზური ენებით.** რაც შეეხება ცარიზმის პერიოდში განხორციელებულ პროექტებს, მათი შედეგები უფრო მეტად აისახა დაბა-ქალაქებში, ვინაიდან ძირითადად იქ ფუნქციონირებდა განათლებისა და კულტურის კერები, რომლებსაც შეეძლოთ ზეგავლენის მოხდენა ადამიანთა ცნობიერებაზე.

1922 წელს სოხუმელი ქართველები ძირითადად ქართულ ენას ფლობდნენ, მხოლოდ 323 ქართველი ასახელებდა რუსულს სალაპარაკო ენად. სხვებიდან ქართული იცოდა 204 კაცმა, მათ შორის — 129 ებრაელმა და 45-მა აფხაზმა. სხვადასხვა ეროვნული ჯგუფის 919 ადამიანიდან ქართული იცოდა 6 კაცმა, ხოლო რუსული — 400-მა. 426 აფხაზიდან 288-მ იცოდა აფხაზური, 69-მ — რუსული და 45-მა — ქართული. მაშასადამე, ქ. სოხუმში მცხოვრები 17 426 ადამიანიდან — 35% სალაპარაკო ენად ასახელებდა რუსულს 27% — ბერძნულს, ხოლო 20% — ქართულს (სტატისტიკური კრებული, 1926, გვ. 32-37).

სოხუმში სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფიდან ყველაზე მეტნი იყვნენ ბერძნები და მხოლოდ ისინი ფლობდნენ ბერძნულ ენას, შესაბამისად, ბერძნული ენა ვერ შეასრულებდა საკომუნიკაციო ენის ფუნქციას სხვადასხვა ეროვნების ადამიანებს შორის. იგივე შეიძლება ითქვას სომხურ და აფხაზურ ენებზეც, რომლებიც მხოლოდ სომხებმა და აფხაზებმა იცოდნენ. ბერძნულის მსგავსად, არც ეს ენები გამოიყენებოდა საურთიერთობო ენებად სხვა ეთნოსებს შორის. როგორც აღვნიშნეთ, სოხუმში რუსები მეორე ადგილზე იყვნენ და მოსახლეობის

დაახლოებით 25%-ს შეადგენდნენ. მათ გარდა, სხვა ეთნოსის ორენოვანი ადამიანებიც მეორე სალაპარაკო ენად იყენებდნენ რუსულს. სოხუმში ქართული ენის გავრცელება რუსულზე ნაკლები იყო, მაგრამ ის მაინც ასრულებდა საკომუნიკაციო ენის ფუნქციას, ვინაიდან მასაც მეორე ენად ასახელებდნენ. სოფლებში მცხოვრებმა სხვადასხვა ეროვნების უმეტესობამ მშობლიური ენის მერე, მეორე ენად დაასახელა ქართული. მაშასადამე, სოხუმში ბილინგვური მოსახლეობის მეორე ენად გამოიყენებოდა რუსული და ქართული.

1923 წელს სოფლის მოსახლეობაში წერ-კითხვის მცოდნეთა რიცხვი ძალიან დაბალი იყო ყველა ერის წარმომადგენელს შორის. 124 704 კაციდან წერა-კითხვა შეეძლო მხოლოდ 16%-ს. წერა-კითხვის მცოდნეები ყველაზე მეტად იყვნენ ქართველები, თანაბარი რაოდენობით — ბერძნები და სომხები, ასევე თანაბარი მაჩვენებლები ჰქონდათ აფხაზებს და რუსებს (სტატისტიკური კრებული, 1926, გვ. 62-65). განათლების დაბალი დონეს განაპირობებდა სოფლებში სკოლების სიმცირე, ქალაქის სასწავლებლებში კი სწავლა მოსახლეობის უმრავლესობისთვის მიუწვდომელი იყო. სოფლებისგან განსხვავებით, სოხუმში მცხოვრები მოსახლეობის უმრავლესობა — 68% წერა-კითხვის მცოდნე იყო (სტატისტიკური კრებული, 1926, გვ. 58-61).

მოსახლეობის მომდევნო საკავშირო აღწერა ჩატარდა 1926 წელს. გამოქვეყნებულ სტატისტიკურ კრებულს ერთვის ინტერვიუს ჩაწერის დროს გამოსაყენებელი ინსტრუქცია კითხვების შესავსებად და დასამუშავებლად, რომელიც შედგენილია სსრკ ცაკის მითითებით. ინსტრუქციის მიხედვით, მთავარ ეროვნებათა სახით საქართველოს მასალის დამუშავების დროს გამოყოფილია **ქართველი (აჭარელის, მეგრელის, ლაზის და სვანის ჩათვლით), სომეხი, თურქი და რუსი**. ყველა დანარჩენი ეროვნებანი მოქცეულია ერთ ჯგუფში სახელწოდებით “დანარჩენი ეროვნებანი”. გარდა ამისა, დამატებით გამოყოფილია აფხაზეთის ასსრ-ში აფხაზი, აჭარისტანის ასსრ-ში — აჭარელი და სამხრეთ ოსეთის ავტ. ოლქში — ოსი (1926 წლის აღწერა, 1929, გვ. 197).

სსრკ ცაკის დადგენილებით, აღნიშნული ეროვნებანი პუბლიკაციის დროს უნდა გაერთიანებულიყვნენ ერთ ჯგუფად **ქართველების** სახელწოდებით და ამ საერთო ჯგუფიდან უნდა გამოყოფილიყო კატეგორია **“მათ შორის“ აჭარელი, მეგრელი, ლაზი და სვანი**; ენებიც უნდა გაერთიანებულიყო ერთ ჯგუფად **“ქართველური ენების“** სახელწოდებით; აქაც საერთო რიცხვიდან უნდა გამოყოფილიყო **“მათ შორის“ საკუთრივ ქართული, მეგრული, ლაზური და სვანური**. “რადგან ქართული ენა წარმოადგენს საერთო ნაციონალურ ენას ყველა ქართველი ტომისთვის, “თავისი ეროვნების ენას“ სვეტში მოთავსებული იქმნენ ყველა ქართველები (მათ შორის აჭარლები, მეგრელები, ლაზები, სვანები), რომელთაც დედაენად ნაჩვენები ჰქონდათ როგორც თავის ეროვნების ენა, ისე ქართული ენაც“ (1926 წლის აღწერა, ცირკულარი № 14, ტფილისი, 1929, გვ. 199).

როგორც ვხედავთ, ეროვნებათა და ენათა თავდაპირველ ინსტრუქციაში დამოუკიდებელ ერებად აღნუსხეს ქართველები, მეგრელები, ლაზები და სვანები, ასევე ცალკე-ცალკე ენებად დააფიქსირეს ქართული, მეგრული, ლაზური და სვანური. შემდეგ სსრკ ცაკის მიერ მიღებული დადგენილებებით, ეს “ეროვნებები” და “ენები” გააერთიანეს “ქართველის” და “ქართველურის” სახელწოდებით,

თუმცა ამავე განმარტებაში მეგრული, ლაზური და სვანური ამ "ეროვნებების ენებად" მოიხსენიეს.

1926 წლისთვის აფხაზეთში მცხოვრები ეროვნებების უმრავლესობა დედა ენად თავისი ეროვნების ენას მიიჩნევდა. მათ შორის მხოლოდ მცირე რაოდენობის ადამიანები აღიარებდნენ მშობლიურად სხვა ენას, მაგ., რუსულს უფრო მეტი არარუსი აღიარებდა მშობლიურად, ვიდრე ქართულს — არაქართველი (1926 წლის აღწერა, 1929, გვ. 21-25).

1929 წელს გამოცემული სტატისტიკური კრებულის მიხედვით, **ქართველთა 26% და აფხაზთა 16% "დანარჩენ ენებს"** მიიჩნევდა მშობლიურად. სხვადასხვა ცხრილის შედარებისას აღმოჩნდა, რომ არ შესრულებულა ინსტრუქციის ის მითითება, რომლის მიხედვითაც, ქართველურ ენებში უნდა გაერთიანებულიყო მეგრულის, ლაზურის და სვანურის მონაცემები.

ქართული ენის გრაფაში მხოლოდ საკუთრივ ქართულის მაჩვენებლებია შეტანილი, ხოლო მეგრულის, ლაზურისა და სვანურის მაჩვენებლები "დანარჩენი ენების" კატეგორიაშია ჩაწერილი. სწორედ ამიტომაც, სავარაუდოდ, ქართველთა 26%-ის და აფხაზების 16%-ის (სულ 42%) მიერ დედა ენად "დანარჩენ ენების" კატეგორიაში აღნიშნული რაოდენობა მეგრულის, ლაზურისა და სვანურის მაჩვენებლებს გულისხმობს. შეიძლება ითქვას, რომ სტატისტიკური მონაცემები გაყალბებულია იმისათვის, რომ ქართული ენის მცოდნეთა რიცხვი ნაკლები რაოდენობით წარმოჩენილიყო და გამართლებულიყო აფხაზეთის სსრ-ს არსებობა. საყურადღებოა, რომ, სავარაუდოდ, მოსკოვიდან მიღებული გაფრთხილების შემდეგ, ამ საკითხს სოხუმში 1926 წლის 13 ივნისს გამართულ საქართველოს ცაკ-ის III სესიაზე გამოეხმაურა აფხაზი ფუნქციონერი, აფხაზეთის სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარე ნესტორ ლაკობა, რომელმაც განაცხადა:

"ჩვენ გვქვია აფხაზეთის რესპუბლიკა. აფხაზეთის რესპუბლიკა ზოგიერთს ისე ესმის, თითქოს ეს ნიშნავდეს რესპუბლიკას აფხაზეთისთვის. ამგვარი რამ არ შეესაბამება საქმის ნამდვილ მდგომარეობას აფხაზეთში და აი, რატომ. მართალია, ჩვენ აფხაზეთი გვეწოდება, მაგრამ აფხაზეთში საქმე მარტო აფხაზებთან არ გვაქვს. აქ მათი რაოდენობრივი წონის მიხედვით ძირითადი ხალხები არიან შემდეგნი: აფხაზები, ქართველები, სომხები და ბერძნები. მაინც როგორია რაოდენობრივი შეფარდება ამ ძირითად ხალხებს შორის? უნდა ვთქვა, რომ

ცუდად გვაქვს საქმე შემოწმებულ ციფრულ მონაცემებთან დაკავშირებით. არ მოგვეპოვება სწორი სტატისტიკა მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობის შესახებ, მაგრამ... **აფხაზები უფრო ნაკლებნი არიან, ვიდრე მეგრელები**" (ჯ. გამახარია, ბ. გოგია, 1997, გვ. 493-494. თარგმანი და ხაზგასმა ჩვენია — ს.ჭ.).

1926 წლის მოსახლეობის აღწერით, აფხაზეთში ცხოვრობდა 186 004 ადამიანი. მოსახლეობის უმრავლესობა — 83% დედაენად თვლიდა თავისი ეროვნების ენას. მათ შორის, ქართულ ენას — 67 არაქართველი, ხოლო რუსულს — 5 168 არარუსი. წერა-კითხვის მცოდნე იყო 28%. მათ უმრავლესობას (80%) წერა-კითხვა შეეძლო თავის მშობლიურ ენაზე. დაბა-ქალაქებში (68%) უფრო მეტად იყვნენ წერა-კითხვის მცოდნეები, ვიდრე სოფლებში (21%) და მათ უმრავლესობას კაცები შეადგენდნენ (1926 წლის აღწერა, გვ. 21-25).

როგორც ვხედავთ, 1922, 1923 და 1926 წლების სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, აფხაზეთის სოფლებსა და დაბა-ქალაქებში ამა თუ იმ

ეროვნების წარმომადგენელთა უმეტესობა მშობლიურად თავისი ეროვნების ენას ასახელებდა, რითაც ხაზს უსვამდა ეთნიკურ იდენტობას. ამავე მონაცემებით, სოფლებში უმრავლესობას შეადგენდნენ ქართველები და აფხაზები, რომლებმაც მშობლიურად ან სალაპარაკო ენად დაასახელეს ქართული და აფხაზური ენები. განსხვავებული ვითარება იყო ამ მხრივ დაბა-ქალაქებში, სადაც მოსახლეობის უმრავლესობას შეადგენდნენ ბერძენები, სომხები, ქართველები და რუსები, რომლებმაც რუსულ და ქართულ ენებს მიანიჭეს უპირატესობა, ვინაიდან დაბა-ქალაქებში რუსული და ქართული იყო კომუნიკაციის, განათლებისა და კულტურის ენები. შეიძლება ითქვას, რომ სოფლებში, სადაც ჯერ კიდევ მძლავრად არ იყო გატარებული რეჟიმის სასურველი ენობრივი პოლიტიკა, მოსახლეობა ლაპარაკობდა თავის დედაენაზე — ქართულად ან აფხაზურად. დაბა-ქალაქებში კი სხვადასხვა ეთნიკურ ჯგუფებს შორის ძირითადი საკომუნიკაციო, “პრესტიჟული” რუსული ენა თანდათან იკიდებდა ფეხს და ასუსტებდა ქართული ენის ფუნქციონირებასა და სტატუსს.

გარდა ამისა, ქართველების, აჭარლების, მეგრელების, ლაზებისა და სვანების ცალკე ეთნოსებად დასახელებით, ქართული, მეგრული, ლაზური, სვანური “ენების” გამოყოფითა და მათი მოჩვენებითი გაერთიანებით, კარგად ჩანს საბჭოთა ხელისუფალთა შორსმიმავალი, მზაკვრული პოლიტიკური გეგმები. საბჭოთა კავშირში შემავალი ქვეყნების მოსახლეობის გაყალბებული ეთნიკურ-ენობრივი სტატისტიკური მაჩვენებლებით კი ისინი სასურველ სურათს წარმოაჩენდნენ მომავალი ლონისძიებების განსახორციელებლად, რომელთა მიზანი იყო ამ ხალხების ეროვნული თვითშეგნებისა და ენობრივი კომპეტენციის შეცვლა.

დამოწმებული ლიტერატურა

აფხაზეთის კონსტიტუცია, 1926 — აფხაზეთის სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის ძირითადი კანონი (კონსტიტუცია), სოხუმი, 1926.

კონსტიტუცია, 1922 — საქართველოს სოციალისტურ საბჭოთა რესპუბლიკის კონსტიტუცია, ტფ., 1922.

ჭ. გამახარია, 2007 — ჯ. გამახარია, აფხაზეთის პოლიტიკური სტატუსი საბჭოთა საქართველოს შემადგენლობაში, 1921-1937 წწ. კრებ.: “ნარკვევები საქართველოს ისტორიიდან, “აფხაზეთი”, თბ., 2007.

ჭ. გამახარია, ბ. გოგია, 1997 — Дж. Гамахария, Б. Гогия, Абхазия – историческая область Грузии. Тбилиси, 1997.

სტატისტიკური კრებული, 1927 — სტატისტიკური კრებული, 1922-1926, ტფ., 1927.

1926 წლის აღწერა, 1929 — 1926 წლის მოსახლეობის სრულიად საკავშირო აღწერა, ტფ., 1929.

ცირკულარი, 1929 — 1926 წლის აღწერა, ცირკულარი № 14. ტფილისი, 1929.

SOPHIO CHAAVA

**NATIONAL AND LINGUISTIC DISTRIBUTION OF THE
POPULATION OVER THE 1922-1926 CENSUS**

In 1921 Bolshevik Russia forced Georgia including Abkhazia, occupied and annexed. From 1921 to 1926, the constitutions and laws of the state language, the status of the Georgian language and in Abkhazia with the Georgian - Abkhazian and Russian.

At the same time, the free development of national minorities in the priority languages named : the Russian, Armenian and Turkish (Azerbaijan) languages . 1922, 1923, and according to the 1926 census, Abkhazian villages, small towns and cities of various nationalities, the majority nationality in his hometown named, which emphasized their ethnic affiliation itself.

Named to the statistics, the majority of the population of the villages of the Georgian and Abkhaz people, who are native speakers or spoken language was named the Georgian and Abkhaz languages . The situation was different on this side of town and cities, where the majority of Greeks, Armenians, Georgians and Russians, who were in favor and Russian, as the small towns - cities were Georgian and Russian communication, education and culture languages.

It can be said that the establishment of the Soviet State’s first stage, of villages, while still strong, was not pursued by the language policy of other states, residents spoke of his native language Georgian or Abkhazian. At the small town-cities and between different ethnic groups, a major, communication, “prestigious” Russian language and the gradual weakening of the Georgian language function and status of erupting.